

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Quæstio secunda. Vtrum beata Virgo possit deci mater Dei.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

gio est opus naturæ. Sed conceptio Christi non est facta à Spiritu sancto per naturam sed per beneplacitum voluntatis, ergo Christus non debuit dici genitus à Spiritu sancto, nec per consequens filius.

4. **R E S P O N S I O.** Nomen filii nō dicitur tantū vno modo, sed multipliciter, scilicet de Filio per generationem, & de Filio per creationem & adoptionem. De his autem nō dicitur vniocē, sed analogicē, hoc est, secundum prius & posterius, scilicet secundum quid, & simpliciter, per prius enim & simpliciter dicitur aliquis filius per generationem: posterius autē & secundum quid secundum creationem & adoptionem. Dicendum ergo quod Christus non potest dici Filius Spiritus sancti absolute: potest tamen dici filius cum determinatione nō simpli, sed dupli. Primum patet sic, quando aliquod nomen dicitur de pluribus, nō ex æquo, sed secundum prius & posterius, si per se sumatur, tenetur pro illo de quo per prius dicitur, & hoc vel ex vi nominis, vel saltem ex usu loquendi, sed filiation dicitur de filiatione per generationem & creationem, & adoptionem sed non ex æquo, sed per prius, & simpliciter de filiatione quæ est per generationem, de filiatione autē quæ est per creationem & adoptionem, per posterius, & secundum quid, quum aliquis absolute dicitur filius, intelligitur per generationem, sed hoc modo non potest dici Christus Filius Spiritus sancti, ergo Christus non potest dici filius eius absolute & sine determinatione. Quod autē Christus nō possit dici Filius Spiritus sancti per generationem, patet, quia Filius procedit à Patre modo naturæ, vt dictum fuit in primo libro, sed Christus nō procedit à Spiritu sancto modo naturæ, nec in similitudinem naturæ, ergo non est filius eius per generationem. Probatio minoris, quia in Christo non est nisi duplex natura, scilicet diuina & humana: secundum autē diuinam naturam non procedit à Spiritu sancto, sed à solo Patre, secundum humanam autem procedit ab eo, sed non actione naturæ, nec modo naturæ, sed actione voluntatis, nec in similitudinem naturæ, vt de se patet, ergo &c.

5. Secundum patet, scilicet quod Christus possit dici filius Spiritus sancti cū determinatione non simpli, sed dupli: ita vt vna sit à parte subiecti, altera à parte prædicati, vt dicendo quod Christus in quantum homo, est filius Spiritus sancti per creationem, vel adoptionem, & de filio per creationem patet sic, creatio est productio alicuius, nullo præsupposito, sed Christus secundum quod homo est productus à spiritu sancto, nullo præsupposito in eo, in quantum homo quauis præsupposita sit in eo persona subsistens in natura diuina, ergo Christus secundum quod homo, potest dici filius spiritus sancti per creationem, nō autē nisi ex parte subiecti ponatur illa determinatio, secundum quod homo, quia Christus nō est secundum se totus de nihilo, sed solum quoad humanam naturam.

6. De filio autē per adoptionem patet idem, quia adoptio facit de eo qui non est filius per naturam, vel naturalem generationem, filium per gratiam: Christus autē secundum quod homo, non est filius spiritus sancti per generationem, vt probatum est supra, & habet secundum humanam naturam gratiam à spiritu sancto, per quam fit adoptio filiorum dei, ergo Christus secundum quod homo potest dici filius spiritus sancti per adoptionem. Nō magis tamē potest dici spiritus sanctus pater Christi prædictis modis, quā pater in diuinis, vel tota trinitas si ad se inspiciatur, quia opus creationis, & infusio gratiæ sunt indistincte à tota trinitate, & à qualibet persona: secundum rationem tamen magis dicitur hoc de spiritu sancto, quia opus incarnationis specialiter spiritui sancto attribuitur, sicut dona gratiæ ei attribuitur. Inter dona autē gratiæ illud videtur esse potissimum. Aug. autem negat Christum esse filium spiritus sancti per creationem, vel adoptionem, nō quin possit intelligi cū prædictis determinationibus. Multa enim verificantur de aliquo termino adiuncta determinatione, quæ negantur de eo absolute. Equiuocationes enim & analogiæ terminantur per adiuncta, sed quia prædicta verba præstabant simplicibus occasione erroris Ariani & Nestorij, quarum primus, scilicet Arianus dicit Christum esse puram creaturam: ideo noluit Aug. dicere Christum esse filium per creationem. Alius autē, scilicet Nestorius posuit in Christo duas personas, & unionem earum esse solum per gratiam ado-

ptionis, propter quod noluit beatus Augustinus dicere Christum esse filium adoptiuum.

7. Ad argumenta dicendum ad primum quod ille, qui actiue de aliquo concipitur & gignitur, est filius eius, si hoc fiat modo naturæ: hoc autem nō fuit in conceptione Christi, quia illas actiones nō fecit spir. san. mediante femine ex se deciso, quod pertinet ad ordinem naturalis generationis, sed quasi artifex operado in exteriorem naturam. Propter quod nec proprie dicitur genitor de spiritu sancto, cum secundum Damasc. generare sit ex sua substantia producere alium. Glossa autem illa sic exponenda est, genuit, id est, fecit quod nasceretur.

8. Ad secundum dicendum quod Christus conceptus est de virgine ministrante materiam naturalem, quod solum pertinet ad materiam, & natus est ex ea in similitudinem naturæ. Et ideo dicitur vera mater eius. Sed actio spiritus sancti nō fuit actio naturæ, nec modo naturæ, nec productus est in similitudinem naturæ cū spiritu sancto, sicut & homo producit ex patre suo: ideo Christus nō debet dici filius spiritus sancti absolute loquendo, licet possit dici filius eius, cum prædictis determinationibus.

QVÆSTIO SECUNDA.

Vtrum Virgo beata possit dici mater Dei.

Thom. 3. q. 35. ar. 3. & 4.

Secundo queritur, vtrum beata Virgo possit dici mater Dei. Et videtur quod nō, quia magis debet concedi illud quod est verum per se, quā illud quod est verum per accidens, sed in hoc nomine Christus importatur natura humana, quam à matre accepit, non autē in hoc nomine Deus: ergo magis debet dici mater Christi, quā mater dei, sed nō dicitur mater Christi per Damasc. lib. 3. cap. 12. vbi dicit sic, Christo theocono. i. Christi matrem virginem nō dicitur: ergo fortiori ratione non debet dici mater dei.

2. Item beata Virgo nō est mater Christi, nisi secundum id quod Christus ab ea accepit, sed nō accepit ab ea diuinitatem, secundum quā est Deus, sed humanitatem secundum quam est homo, ergo non debet dici mater dei, licet possit dici mater hominis.

3. **I N C O N T R A R I V M** est Damasc. lib. 3. cap. 12. vbi dicit theocono, id est, de genitrice veræ & principiter prædicamus virginem. Et Cirillus in capitulis apertè probatis in Ephesina synodo dicit, Si quis non confiteatur deum esse fecitum veritate Emanuel, & propter hoc dei genitricem sanctam virginem (genuit enim carnaliter carnem factam ex deo verbum) anathema sit.

4. **R E S P O N S I O.** Ista questio nō est de re, sed de modo loquendi. Supponimus enim in vna persona Christi fuisse duas naturas perfectas diuinam scilicet & humanam, quo supposito querimus qualiter sit loquendum in hac materia. Et quia fides est de re, nō de verbis nisi quatenus significat res. Ideo tenens veritatem in incarnationis dato quod erraret in verbis nō erraret in fide, sed erraret in grammatica vel logica, quarum est considerare congruitatem orationis, & veritatem, & proprietatem locutionis.

5. Dicitur ergo sic cōmuniter quod ista est vera & propria locutio beata virgo est mater dei. Cuius ratio assignatur talis quado due nature vniuntur in vno supposito eodē vna prædicatur de alia in cōcreto. Et proprietates vnius de altera concretive sumpta, sicut dicimus quod album est mulcum, & mulcum album, & album disputat & mulcum disgregat pro eo quod in eodē supposito sunt albedo & mulcum. In Christo autem coniunguntur deitas & humanitas in vnitatem suppositi, ergo verū est dicere concretive quod Deus est homo, & homo est Deus. Cum igitur beata Virgo fuerit vera mater illius hominis scilicet Christi sequitur quod possit verè dici quod sit mater dei.

6. Item homo nihil aliud dicit nisi suppositum habens humanitatem, sed Deus nominat suppositum quod verè habet humanitatem quoad suppositum filij, ergo verè & proprie potest dici quod Deus est homo, & sic idem quod prius.

7. Item proprietates humanæ naturæ verè & proprie prædicantur de deo, dicendo quod deus est passus & mortuus, ergo fortiori ratione ipsa natura humana potest de deo prædicari dicendo deus est homo.

8 Ad idē est quod dicit Aug. quod talis tuit vno illa quae Deum faceret hominē, & hominem Deū. Et ita sicut beata virgo potest dici mater hominis ita mater Dei.

9 Verū tamen sicut dictum fuit prius. i. dist. qu. 3. qui vult omnino propriē vti nominibus debet eis vti prout sunt. ad significandā imposita. Hoc autem prout videmus in creaturis in quibus videmus quod plures naturae substantiales, & complete, cōstituant plura supposita, & nunquā vnum, & quaelibet concretivē sumpta praedicantur de suo supposito, & est ipsum suppositum, vbi autē plures naturae complete cōcurrunt in vno supposito miraculose (vni in opere incarnationis) ibi non potest seruari tanta proprietatis locutionis sicut in aliis, vnde quāvis ista Deus est homo sit vera & propria modis quibus dictum est, tamen haec est magis propria Sortes est homo. Et vniuersaliter omnis illa propositio in qua concretivē praedicatur natura humana de supposito creato.

10 Quod patet sic, cum propositio affirmatiua sit vera & propria ex identitate praedicati cum subiecto vbi est maior identitas ibi est maior veritas & proprietates. Sed dicendo Petrus est homo ibi est maior identitas praedicati cum subiecto quam dicendo Deus est homo, vt probabitur, ergo ibi est maior veritas, & minor proprietates. Probatio minoris quia dicendo Petrus est homo ibi est identitas per se praedicati cū subiecto. Et enim in primo modo dicendi per se, nec Petrus manens potest non esse homo. Cū autem dicitur Deus est homo ibi non est identitas per se praedicati cum subiecto, ista nō est in primo modo dicendi per se Deus est homo, quia Deus manens Deus potest nō esse homo, ergo maior est identitas praedicati cum subiecto in illa Petrus est homo, quam in ista, Deus est homo, & haec fuit minor, sequitur ergo conclusio.

11 Item cū dicitur Petrus est homo suppositum Petri non constituitur per aliam naturam quam per illam quae importatur formaliter nomine hominis. Sed cū dicitur Deus est homo. Suppositum diuinum constituitur per aliam naturam magis quā per illam quae importatur formaliter nomine hominis, ergo de virtute locutionis maior identitas est inter praedicatū & subiectum. Cū dicitur Petrus est homo quā cū dicitur Deus est homo, & per consequens maior proprietates.

12 Item homo de quo cūq; praedicatur omnino proprie praedicatur in quid cū nō sit denominatiuū, sed homo non potest proprie praedicari de Deo quid, ergo ista non est omnino propria Deus est homo, minor probatur quia illud nō praedicatur proprie de aliquo in quid quod non proprie respondetur ad interrogatiōē factā per quid sed ad interrogatiōē factam quid est Deus non proprie respondetur homo, quia quid querit de essentia, sicut quale de qualitate, & quantū de quantitate. Eadem autē essentia non importatur per haec nomina Deus & homo licet sit idem suppositum habens vtrāq; essentiam, quare, &c.

13 Item proprietates praedicationis denominatiuē non stat cum omnimoda proprietate praedicationis in quid, nec ergo e conuerso, vnde non proprie dicitur Sortes est humanatus, quia proprie dicitur Sortes est homo. Sed secundū Dam. 3. lib. ista est propria Deus est humanatus, ergo ista non est omnino propria Deus est homo. Et confirmatur hoc, quia si Deus assumpsisset naturā carnis inanis matris, ista esset magis propria Deus est incarnatus, q̄ illa Deus est caro, ergo similiter in proposito haec est magis propria Deus est humanatus quam illa Deus est homo.

14 Item diuinae naturae existentes in eodē supposito nō praedicantur omnino proprie de se inuicē, nisi vtrāq; vel saltem altera sumatur denominatiuē, vtrāq; vt dicēdo albam est muscū, vel altera, vt Sortes est albus. Et causa est, quia duae naturae in eodē supposito aliquo modo se habent, vt partes totius subsistentis, pars autē non praedicatur omnino proprie de toto, vel de alia parte, nisi denominatiuē. Cū igitur diuina natura & humana in Christo sint aliquo modo partes vnius suppositi subsistentis in vtrāq; natura, vnde Dam. dicit personā verbi post in carnationē compositā. Videtur quod vna non possit praedicari de altera omnino proprie, nisi vtrāq; vel saltem altera denominatiuē sumatur, vt dicendo, Deus est humanatus, vel aliquid humilimodi dicendo autē, deus est homo, vel homo est deus, neutra denominatiuē sumitur, quamquam vtrāq; concre-

tivē sumatur. Non enim est idem concretum & denominatiuū, vt statim parebit, ergo illa propositio, Deus est homo, non est omnino aequē propria, sicut Sortes est homo, vel Deus est humanatus, quāuis sit vera.

15 Iuxta quod est intelligendū quod in substantiis inueniatur triplex differentia nominū, scilicet abstractum, concretum, & denominatiuū, vt humanitas, homo, & humanatus. In accidentibus autē solum duplex, scilicet abstractum, vt albedo, & concretū, seu denominatiuū (quia in vno coincidunt) vt albus. Et causa est, quia est quaedam concretio naturae ad primum suppositum, vt humanitas ad hominem. Alia est concretio accidentis ad subiectū, vt albedinis ad Sortē. Quum igitur natura accidentalis propriū suppositum nō constituat, sed in alieno existat subiectivē ideo in accidentibus nō est concretio ad suppositum, nisi quia concernit ipsum vt subiectū mediātē vel inmediate. Et quia cōcretio accidentis ad subiectū est denominatiua & non essentialis, eo quod accidens cōparatur ad subiectum, vt forma accidentalis, ideo in omnibus accidentibus omne concretū est denominatiuū. Substantia autē constituit propriū suppositum, nec est pars eius, imō dicit totum, propter quod inuenitur quoddā concretū ex concretione naturae ad suppositum vt homo, quod tamen non est denominatiuū: quia omnis denominatio est a parte formalis, vel materialis: quantitativa vel potentialis, nisi sit denominatio ab aliquo extrinseco. Et ideo per cōparationem ad tale suppositum, cuius totam naturā dicit substractum non potest inueniri aliquod concretum, quod denominatiuē praedicetur de eo, vnde non bene dicitur Sortes est humanatus, sed homo, dicitur tamen quod Sortes est humanus. Sed tunc humanus non sumitur in sensu denominatiuū ab humana natura: sed accipitur pro masculo. Si verō talis natura inueniatur in supposito iam per aliam naturam constituto, sicut natura humana est in Christo per miraculum respectu talis suppositi inuenitur in tali natura concretum denominatiuū. Vnde bene dicitur Deus est humanatus, quia respectu talis suppositi natura habet rationem partis, & non rationem totius: & ideo, vt videtur, debet praedicari solum denominatiuē de eo, & non essentialiter, & in quid: si volumus omnino seruari proprietatem locutionis, vt dicendo Deus est humanatus, & non Deus est homo, quāuis & illud sit verum, licet forte nō vsquequaque ita propriū, sicut illa Sortes est homo, nec scriptura, nec Doctores semper seruant omnimodam proprietatem locutionis in dictis suis.

16 Per hoc potest responderi ad rationes primae opinionis. Ad primam enim patet responsio ex iam dictis. Verum enim est quod quando plures naturae sunt in vno supposito praedicantur de se inuicē denominatiuē in concreto, dummodo concretio vtriusq; vel alterius sit denominatiua, aliā non, nisi cum aliqua improprietate.

17 Quod dicitur secundū quod homo dicit suppositum habens humanitatem, verum est, sed illud habere secundum indifferentiam realem habiti ad habentem, ex quo homo dicit id quod dicit in quid: Deus autem non dicit tale suppositum, quod omnino sit ab humanitate in differens, ideo &c.

18 Quod dicitur tertio, quod proprietates naturae humanae praedicantur de Deo, verum est denominatiuē, vt dicendo Deus est natus, Deus est passus. Et eodem modo sufficit quod natura humana praedicetur de Deo denominatiuē, vt dicendo Deus est humanatus.

19 Ad autoritatem Aug. responsum est quod doctores non seruant semper in suis dictis omnimodam proprietatem locutionis.

20 Ad argumenta principalia. Ad primum dicendum quod beata virgo verē dicitur mater Christi, nec Damascenus negat eam Christothon, id est, Christi genitricem, nisi quia hoc nomen inuentum fuit a Nestorio, ad abolendum nomē theorhocon, cum haereticis autem nō debemus habere nomina cōmunia, vt dicit Hiero. super Osee. 2. cap.

21 Ad secundum dicendum, quod si hoc nomē Deus importaret solum diuinam naturam & non suppositū nullo modo posset dici quod beata virgo esset mater Dei, sed quia importat suppositum quod cum diuina natura habet humanā quam a matre accepit: ideo ratione eius potest dici ex ea natus, & eius filius, & ipsa mater.